

Польові дослідження Одеського державного археологічного музею в 1959 р.

В 1959 р. Одеський археологічний музей сумісно з Одеським державним університетом ім. І. І. Мечникова організував три експедиції, які провадили археологічні дослідження в Одеській області. Начальник всіх експедицій — директор музею, доцент ОДУ Синицин М. С.

1. Надлиманська експедиція (учасники — доцент ОДУ Қаришковський П. Й., наукові співробітники музею Латишева Л. П., Ашраф'іан О. А. та студенти ОДУ) провадила розкопки на городищі IV — III вв. до н. е. в с. Надлиманському, Овідіопольського району.

Розкопками були виявлені залишки будівельних споруд з кам'яними фундаментами та до 20 ям.

Масові знахідки складають залишки посуду місцевого виробництва, а також антична тара, серед останньої багато з клеймами, переважно гераклейськими. Рідко зустрічається чернолаковий посуд. З побутових речей є також оброблені кістки.

Розкопки цього року підтверджують висновок про те, що в Надлиманському городищі переважає культура місцевого населення.

2. Роксоланська експедиція (учасники — Қаришковський П. Й., наукові працівники музею Латишева Л. П., Патокова Е. Ф., Загинайло А. Г., Діамант Е. І., Кравченко А. А., заст. директора ОДАМ Сальников О. Г., аспірантка ОДУ Дзис-Райко Г. А. та студенти ОДУ) продовжувала розпочаті в попередні роки розкопки на городищі Роксолани (VI ст. до н. е. — II ст. н. е., Овідіопольський район) в основному на прибережній аварійній його частині.

В результаті робіт було виявлено кілька розрізнених обвалами кладок римського часу та підвальне приміщення елліністичної епохи. Було також досліджено 24 господарських ями. Одночасно дослідження проводились і на оборонних спорудах (рів, стіна).

Багато цікавих знахідок серед керамічних виробів. Переважає античний посуд — амфори, серед яких значна кількість з клеймами — гераклейськими, фасоськими, херсонеськими, сінопськими та ін. Немало знайдено також чернолакового посуду в хорошому стані і кілька десятків монет, більшість яких з написом «ΙΣΤ» та зображенням колеса.

Цікаві зразки також серед посуду місцевого виробництва. Але на основі всіх знайдених керамічних виробів і ін. речей, а також будівельних споруд можна зробити висновок про перевагу античної культури на городищі.

3. Перші археологічні знахідки були виявлені в с. Фрунзівці і досліджені Фрунзівською експедицією (учасники — зав. відділами музею тт. Кравченко А. А., Цибесков В. П. та студенти-практиканти I курсу істфаку ОДУ).

Частково був досліджений цікавий могильник з двома типами поховань: трупопокладенням та трупоспаленням.

Інвентар — підвиски, фібули і ін. та посуд черняхівського типу, кухонний і столовий, а також грубий ліпний дає підстави для попередньої датировки могильника раннім середньовіччям.

Крім того, на досліджуваній території були виявлені 6 ям, врізаних в материковий ґрунт на глибину до 50 см. Всі вони однакової форми — круглі в плані, заповнені однорідним темно-сірим ґрунтом. Ніяких знахідок в ямках не було, лише дрібні кусочки деревного вугілля, а на дні однієї ями — залишки кострища. В одній ямі знайдена глиняна фігурка людини грубої роботи.

В літні місяці музей провів декілька археологічних розвідок: по берегах Дністровського лиману (науков. співробітник музею Черняков І. Т.), де було виявлено ряд нових поселень: в с. Поланки, Серія, Молога та Удобне — поселення скіфської доби, в с. Коса — поселення пізньої бронзи.

Обстежені були обидва береги р. Алкалії (Черняков І. Т. та студент V курсу ОДУ Станко В. Н.) від с. Старокозаче до с. Тузли. Тут були виявлені нові поселення скіфської доби в селах Тузли, Підгірне, Широке, Карналіївка. Підйомний матеріал складають уламки амфор, червонолакового посуду, ліпного товстостінного та ін.

В околиці с. Тузли був досліджений курган, вершина якого була розкрита раніше. Там було виявлене поховання з конем та інвентарем: 30 срібних з позолотою блях, дві серги із золотого дроту, двоє залізних стрімен овальної форми, пряме удило та ліпний горщик грубої фактури, слабого випалу. І на території села Нечаяне, Варварівського району, Миколаївської області, розвідкою (кер. Синицин М. С., учасники: науковий прац. музею Латишева Л. П., студенти ОДУ Валенціонук Ж., Секерський П., Паршиков А.) виявлено два поселення ранньої бронзи, одне — скіфської доби, одне — сарматської і одне — епохи переселення народів.

В Березівському районі, в с. Чижово обстежений (Кравченко А. А.) зруйнований земляними роботами курган. На поверхні його зібрані уламки ліпного посуду. Патокова Е. Ф. одержаний зуб мастодонта в с. Ново-Григор'ївка, Ананьївського району, Одеської області. Знахідка передана в палеонтологічний музей при ОДУ.

П'ять наукових працівників музею (Патокова Е. Ф., Кравченко А. А., Ашрафіан О. А., Цибесков В. П., Діамант Е. І.) приймали участь у експедиції професора Борисковського П. І. (Ленінград) по дослідженню палеолітичної стоянки біля с. Акаража (Одеська обл.).

Троє працівників музею працювали в інших експедиціях: Цибесков В. П. в складі Південно-Бузької (кер. Даниленко В. Н.), яка досліджувала неолітичну стоянку в с. Скобінці, Тростянецького району, Ярова Є. Х. — в Фанагорійській експедиції ІІМК АН СРСР (кер. професор Кобиліна М. М.), Клейман І. Б. — в складі Ольвійської експедиції (кер. чл. кор. АН УРСР Славін Л. М.), по дослідженню м. Ольвії в західній її частині.

Значна кількість здобутих в цьому році цінних пам'яток експонуються вже в залах музею.

А. Кравченко.